

1973 OKT 2

Népszabadság

78

244

1973. október 2., kedd

ZENEI KRÓNIKA

FERENCSIK JÁNOS BAR-TÓK-ESTJE, a budapesti zenei hetek megnyitó hangversenye — a legmagasabb hőfokú muzsikálás örömeivel ajándékozta meg a hálás és fogékony közönséget. Oszintén, romantikusan kitárulkozó nagy művész találkozott Bartók partitúráival. Olyan muzsikos, aki nem rest ezeket a partitúrákat újra és újra át tanulmányozni, elképzeléseit revidálni. A *Zene hűros-, ütőhangszerekre és cselesztára* mind teljesebb elsajátításáért több mint negyedszázada küzd Ferencsik János, s íme, elérkezett a mű már-már véglegesnek, teljesnek tetsző előadásáig. Most már csak a két gyors tétel egy-egy részlete igényel további tisztázást, még nagyobb biztonságot; de hát ezek valóban eltörpülnek a teljes mű megvalósításának szépsége, igényessége mellett.

A *Két kép* ritkábban hallható kompozíció, nem sikerszám. Sok tekintetben vázlatos a kékszakállú herceg várának és a fából faragott királyfinak. Karmesterünk a drámai rokonságra nyomatékkal hívta fel a figyelmet. Mindvégig eleven hatással érzékeltette a zene gesztusait. Nem elomló, gomolygó hangszínekkel varázsolt elénk, hanem acélosan éles dallamrajzolatot; s ily módon egészen új dimenzióit tárta fel e korai alkotásnak.

Kocsis Zoltán a tőle megszokott, sőt elvárt magas színvonalon játszotta a *II. zongoraversenyt*. Aktivitása, mozgékony-sága, állandó készenléte kiváltképp alkalmassá teszi e robbanékony zene előadására. Nagyszerű technikája és pontos értelmezése a mű lényegére irányította a figyelmet. Külön kiemelném — mivel Kocsisnak éppen ez a „gyenge” oldala — a lassú tétel rendkívül poétikus előadását.

Az *Allami Hangversenyzenekar* teljesítménye is igazi feszítésválprodukció volt; a hangzás szépsége és fegyelme alapos felkészülés jele. Ferencsikkel teljes összhangban, összeforrottságban muzsikált az együttes.

AARON COPLAND, az Egyesült Államok zeneszerzésének „nagy öregje”, karmesterként és zeneszerzőként is bemutatkozott: az Allami Hangversenyzenekar élén vezényelte a *XX. század zenéjéből* sorozat első estjét.

Öröndetes, hogy ilyen zene-kari ciklus egyáltalán létrejött nálunk, de meg kell jegyeznem — és ez a ciklus következő két estjére is érvényes —, hogy századunk nem ért véget 1910-ben, sem 1938-ban, még 1948-ban sem. Ha már van modern ciklusunk, az legyen valóban új műsorú, s hogy maximalista ne legyen, tartalmazzon legalább hangversenyenként egy jelentős, mai hangvételű, külföldi művet.

Az 1900-ban született Copland, az Újvilág klasszikus modernje a házigazdák iránti szép gesztusként vezényelte **Kadosa Pál** „őszike” hangulatú *Szerenádját*, saját művei közül hármat, s **Charles Ives** rövidebb zenekari

darabját és **Roy Harris** III. szimfóniáját. Copland *Billy the Kid* című balettszvitje, ez a színes, színpadra termett muzsika már ismert nálunk. A *Fanfár a kislembert* kissé tán patetikus zenéje a második világháború hőseinek állított hangzó emlék. *Klarinétversenye*, amelyet **Horváth László** virtuózan, igen jó ritmusban, de nem mindig elég szép hanggal játszott — a klarinét nem tülök! —, színes, kellemes, hatásos zene. Ives és Harris muzsikája — a hallottak alapján — inkább helyi jelentőségűnek tetszik, még ha „hely” alatt ezúttal nagy ország értendő is. Stílusuk kissé dagályosnak, fellengzősnek hat.

A karmester Copland, bár szokatlan gesztusokkal vezényel, szót értett az Állami Hangversenyzenekarral és hatásosan mutatta be ezt a nálunk alig ismert zenei világot. Kár, hogy nem ismertetett meg legalább egy fiatal honfitársának művészetével.

SZÖLLŐSY ANDRÁS ZENEKARI MUZSIKÁJA — Musica per orchestra — amelyet avatott, ihletett előadásban mutatott be **Lehel György** és **Rádiózenekara**, Budapest centenáriuma készült. Szöllősy szavak nélkül bár, s korántsem a romantikus programzene értelmében, pontosan, megragadó muzikalitással fejezi ki, amit a mű „rendelői”, inspirálói vártak. A darab zenei mottója szinte mindvégig hallható Liszt-idézet, ez a múlt századi város zenei rétege. Az alkotás Kodály Zoltán emlékéit örökíti meg, ez a század első felének zenei rétege, s hogy szenvedélyesen mai eszközökkel készült ez a monumentum, ez ábrázolja Budapestnek s zene-kultúrájának jogfolytonosságát. Kodálytól hangokat, dallamokat Szöllősy szép szerével nem idéz, bár a figyelmes fül kihallhatia a *Psalmus Hungaricus* sírómotívumát vagy, egy pillanatra, a négy kürt döbbenetes emberi hangon megszólaló akkordjaiban a *Zoltár kórusát*. Ezt a muzsikát mélyebb gyökerek fűzik Kodályhoz s mindjárt két síkon is: jellemző rá az a rezignált, ősz hang, az a zárkózottság, amely áthatja Kodály oly sok lassú tételét: s jellemző a hangszereknek az a beszedes, szavak nélkül is a nyelvi hagyományhoz kötött alkalmazása, amely Kodály már-már emberi hangon, beszélt gesztusokkal hoz-zánk forduló kamarazenéjét is át-megáthatja. Szöllősy friss műve a korábbiaknál tán kevésbé „látványos” és mozgalmas — egyetlen hatalmas, hét részre tagolt lassú tétel ez! —, zárkózottabb, titkait féltve őrző muzsika. De latinus áttetszőséggel szerkesztett formai részeinek kapcsolata világos. Sustorező mozgások és már-már dermedt mozdulatlan részek, inkább vonalas rajzolatú, és inkább akkordtömbökben fejlődő szakaszok ellentéte lendíti tovább a zene mozgását. Szöllősy legújabb műve ismét jelentős alkotó egyéniség üzenetét hozza, igazi költő szavát, gondolatait közvetíti.

Breuer János